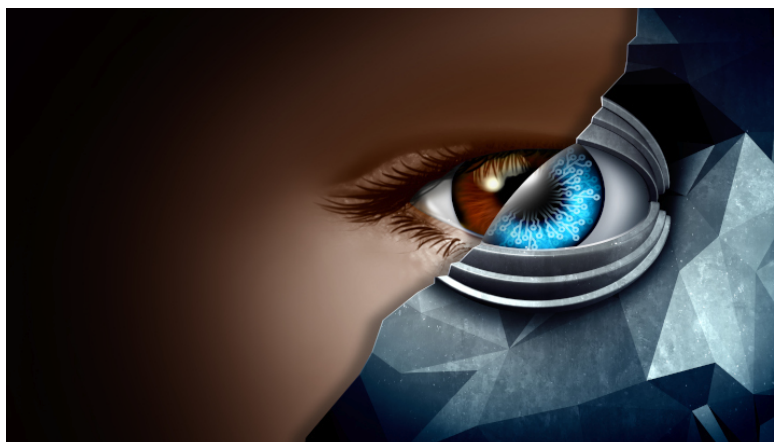

26/04/2021

Responsabilitat biomèdica al transhumanisme?

El transhumanisme és un tema espinós que enfronta l'ètica amb l'ús del desenvolupament tecnològic per ampliar les capacitats naturals de l'ésser humà. Què diferencia la implantació d'un marcapassos de la d'un ull biònic? En aquest article Marc Abraham Puig, del Departament de Ciència Política i Dret Públic, presenta un resum del seu treball en el qual analitza l'ús de la medicina i de la biotecnologia amb dos finalitats diferents: necessitat *versus* desig. Es poden demanar responsabilitats jurídiques a qui trenqui amb la naturalesa humana? Qui ha de respondre sobre la intervenció biomèdica en el nostre cos?

iStock-wildpixel

A hores d'ara del segle XXI a ningú el sorprèn que l'ésser humà pugui connectar dispositius tecnològics al seu propi cos. A la nostra ment vénen casos arquetípics d'aquesta mena d'integració quan pensem en un marcapassos o en una pròtesi. Tota una fita de la medicina i la biotecnologia. No obstant això, hi ha casos actuals més espectaculars com els ulls biònics o els xips neuronals. Però en tots dos tipus el concepte és el mateix: un organisme que combina una part orgànica amb una part cibernètica, tecnològica, i que rep la denominació de cibernòic, acrònim d'"organisme cibernètic".

Els dos primers exemples que citava a dalt no fan que pensem en el que siguin els ciborgs com

si fos una criatura més aviat pròpia de la ciència-ficció. Ara bé, els segons, d'alguna manera, sembla que obren la finestra de la nostra imaginació. Una explicació per a aquest fenomen, aquesta diferent percepció de tots dos tipus d'exemples, és molt senzilla. Mentre que un marcapassos o una pròtesi corregeixen funcions vitals que els éssers humans teníem minvades, un ull biònic, per contra, les amplia més enllà del que és propi a la nostra naturalesa.

Curiosament, el fonament de tots dos casos és el mateix: la llibertat. Ara bé, en els casos mèdics, en els primers, la intervenció sobre el cos humà intenta elevar les capacitats minvades en una persona fins a un cert llindar pel qual podem dir que es corregeixen, que s'intenta igualar a les capacitats que tenim la resta de ciutadans, això és, es tendeix a equiparar les nostres capacitats, a aconseguir una fi social. Per contra, en el segon tipus de casos no existeix aquesta fi social, sinó que allò que justifica l'ampliació de les capacitats és la llibertat, però d'un altre tipus. En aquest cas, la llibertat de l'individu d'actuar sense coacció, és a dir, la seva autonomia o la capacitat de donar-se normes a si mateix sense elements externs que li ho impedeixin.

Encara que en tots dos casos aparegui la llibertat, els fins socials (la salut, la justícia) ens porten a trobar justificat intervenir el cos humà en el primer cas i no sempre en l'altre. Almenys, no sempre aprovaríem la intervenció sobre els altres casos sense reticències. I això és perquè el segon cas trenca amb la nostra naturalesa. Els éssers humans no sols som un cos amb determinades capacitats, dots naturals, que són vitals i característiques i que en cas de veure'ns desproveïts de les mateixes les corregim a instàncies de la societat. Dic que no som únicament això, sinó que els éssers humans som a més un determinat cos amb els seus límits.

En dir això no penso en un cas particular, sinó en l'ésser humà en tant que tal. En tenir unes certes capacitats, un nombre limitat de dots naturals, els éssers humans posem els mitjans necessaris, ens les enginyem si així es prefereix veure, per a tractar d'aconseguir els nostres projectes i fer alguna cosa amb la nostra vida. En definitiva, en saber-nos limitats en els nostres dots naturals els éssers humans posem a treballar la raó, fem exercicis intel·lectuals, tractem de modificar el nostre entorn per a anar obrint-nos pas en l'aventura d'anar vivint.

Ara bé, els segons casos d'ampliació de les nostres capacitats trenquen amb la nostra naturalesa, perquè aquesta implica l'escenari de veure'ns desproveïts del que ens falta per a exercitar la raó, i per tant trenquen amb la llibertat de tots.

El que he fet en aquest treball és preguntar-me si existeixen elements jurídics per a demanar responsabilitats a qui trenqui amb la naturalesa humana. És clar, no en qualsevol cas, sinó en aquells en què el mal causat sobre el cos humà sigui tan evident que puguem dir que "la cosa parla per si sola". Aquesta idea és la recollida en l'aforisme *res ipsa loquitur*.

Durant l'estudi que presento m'he centrat en la doctrina judicial que defineix la responsabilitat en els casos d'intervenció biomèdica. Una doctrina que se centra en la pràctica biomèdica, en el procediment d'intervenció del nostre cos per a delimitar la responsabilitat, per a esclarir qui hagi de respondre del mal causat sobre la cosa, això és, sobre el cos.

Marc-Abraham Puig Hernández

Universitat Autònoma de Barcelona.

Departament de Ciència Política i de Dret Públic

Àrea de Filosofia del Dret.

marcabraham.puig@uab.cat

Referències

Hernández, M. A. P. (2020). **Cíborgs: Res ipsa loquitur**. *Cuadernos electrónicos de filosofía del derecho* (CEFD), 43, <https://doi.org/10.7203/CEFD.43.16895>

[View low-bandwidth version](#)